

МОНИТОРИНГОВ ДОКЛАД

ЗА 2024 Г.

ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОБЛАСТНАТА СТРАТЕГИЯ

на

НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЯ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ЗА

РАВЕНСТВО, ПРИОБЩАВАНЕ И

УЧАСТИЕ НА РОМИТЕ 2021-2030 Г.

НА ОБЛАСТ БЛАГОЕВГРАД

I. ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ

(Обобщена информация въз основа на общинските доклади)

1. Областен съвет по етнически и интеграционни въпроси - брой заседания, обсъждани теми – 2 заседания

На 23.04.2024 г. с участие на разширения състав на Областния съвет по етнически и интеграционни въпроси и представяне на съвета на партньори по проект INEQUALITIES MATTER (финансиран по програма „Граждани, равенство, права и ценности“). Координатор на проекта бе ALDA – Европейската асоциация за местна демокрация в партньорство с община Оберхаузен, Германия, община Лозада, Португалия, Социално предприятие „ADELANTE“, Италия, „The Hub Nicosia“, Кипър, „PEIPSI CTC“, Естония, Сдружение „Юни Партнерс“- гр. Благоевград, България с асоцииран партньор Областна администрация Благоевград.

Разгледани:

- Представяне на добра практика за интеграция на малцинствата – Проект №BGLD-3.002-0015 „Интегрирани мерки за приобщаване и овластяване на ромите в община Благоевград“– Община Благоевград.
- Представяне на ролята на НПО в разработването на интеграционни политики – представител на Сдружение „ЛИДЕР”
- Включване и интеграция чрез образователни медиатори – пример за добра практика – Образователен медиатор.
- Национален план за действие за периода 2024 – 2027 г. – трудности при изготвянето, възможности за промени и възможности за реализация на общинските планове за действие за периода 2024-2027 г. – експерт от Областна администрация Благоевград.

На 10.10.2024 г. с участие на разширения състав на Областния съвет по етнически и интеграционни въпроси,

- Подготовка за изготвяне на доклади – изисквания, насоки и приоритети – експерт от Областна администрация Благоевград.
- Кратко представяне на общинските планове за действие за периода 2024-2027 г. или проекти за планове за действие за периода 2024-2027 г. – представители на общини.
- Необходимостта от профилактични прегледи и важността от имунизации сред населението – представител на РЗИ - Благоевград.
- Разни.

2. Брой на експертите, работещи по етническите и интеграционните въпроси, здравни, трудови, образователни медиатори или други.

1 – експерт от Областна администрация Благоевград

14 – експерта, във всяка една от общините

22 – здравни медиатори в 10 общини за 2024 г., които за 2025 г. ще бъдат 24-ма в 11 общини от 14 на територията на областта.

4 – трудови медиатори

7 – медиатори по проекти

3. Взаимодействие с НПО в сферата на интеграция на ромите

НПО участват активно в Областният съвет за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси. Едно НПО участва в състава на Звеното за мониторинг и оценка на Стратегията на област Благоевград за равенство, приобщаване и участие на ромите (2021-2030).

По места има местни и Национално представени ромски организации, които са партньор и/или инициатори при решаване на наболели проблеми, подпомагане на интеграционните процеси по места и работа с младите хора от общността. Те водят разяснителни и образователни кампании. Работят в посока подобряване на интеграционните процеси, политиките за младежта и уязвимите групи.

4. Ангажиране на местната общност с изпълнението на плановете

5. Трудности и пречки, срещани при изпълнение на местните планове за интеграция на ромите, препоръки и предложения за тяхното решаване. Мерки, инициирани от общините.

За по-голяма ефективност е необходимо интеграционните политики да бъдат насочени към всички социално уязвими групи на населението.

Затруднения с мотивацията на определени представители от етническите малцинства за включване в курсове за обучения и огранотяване, медицински прегледи и ваксинации, връщане на пазара на труда и други инициативи, които да повишат качеството им на живот.

Ранните бракове, бедността, безработицата и високата раждаемост на ромски деца в семейства с недостатъчни възможности за отглеждане на дете, ниска или липсваща хигиенна култура, ниска степен на образование и лоши битови условия.

6. Общински планове за интегриране на ромите, включени в Планове за развитие на общините

В процес на актуализация.

II. **ОБОБЩЕНИЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО ПО ПРИОРИТЕТИ**

(Обобщена информация въз основа на общинските доклади, вкл. информацията по приоритети за идентифицираните микрозони с най-маргинализирани общности, съгласно Приложение „Маргинализирани зони“ в Системата.)

В СИСТЕМАТА Е НАЛИЧНО ПРИЛОЖЕНИЕ С ИДЕНТИФИЦИРАНИ МИКРОЗОНИ/НАСЕЛЕНИ МЕСТА С ВИСОКА УЯЗВИМОСТ. МОЛЯ ЕКСПЕРТИТЕ, КОИТО ВЪВЕЖДАТ ДАННИТЕ В СИСТЕМАТА, ДА ИЗПРАТЯТ ПРИЛОЖЕНИЕТО И ИЗИСКВАТ ИНФОРМАЦИЯ И ЗА ТЕЗИ МИКРОЗОНИ/НАСЕЛЕНИ МЕСТА ОТ ОБЩИНТЕ, КОИТО ПОПАДАТ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЛАСТТА.

Тенденциите в демографските процеси, обуславящи измененията в броя на населението, се отразява върху всички етнически групи в страната в резултат на това намалява абсолютният брой на населението в двете основни етнически групи (минимално увеличение има при ромския етнос), както и не настъпват съществени изменения в етническата структура между последните две преброявания.

Микро зони по общини и населени места:

Област	Община	Етническа група	Населено място	Микро зони с най-маргинализирани общности
Благоевград	Белица	Роми	Белица	м. Русовица
Благоевград	Благоевград	Роми	Благоевград	махала Предел
Благоевград	Благоевград	Роми	Благоевград	ул. Търново
Благоевград	Благоевград	Роми	Благоевград	ул. Детелина
Благоевград	Гоце Делчев	Други	Гоце Делчев	ромска махала
Благоевград	Гърмен	Роми	Гърмен	кв. Кремиковци
Благоевград	Гърмен	Роми	Дъбница	ромска махала
Благоев град	Петрич	Роми	Петрич	кв.182
Благоев град	Петрич	Роми	Кавракирово	ромска махала
Благоев град	Разлог	Роми	Разлог	кв. Нов път
Благоев град	Разлог	Роми	Баня	ромска махала
Благоевград	Сандански	Роми	Сандански	кв. Изгрев
Благоевград	Сандански	Роми	Дамяница	Ромска махала
Благоевград	Симитли	Роми	Симитли	ромска махала
Благоевград	Симитли	Роми	Крупник	ромска махала
Благоевград	Струмяни	Роми	Микрево	ромска махала
Благоевград	Струмяни	Роми	Илинденци	ромска махала
Благоевград	Хаджидимово	Роми	Хаджидимово	ромска махала

Лицата от ромската етническа група са разпределени териториално във всички общини на областта. Най-голям е дялът на ромския етнос в общините Струмяни - 21.0%, и Гърмен - 12.6%, следвани от Белица - 8.3%, Петрич - 6.5%, и Симитли - 6.3%.

Характерният за последните десетилетия процес на застаряване на населението засяга в най-голяма степен лицата от българската етническа общност. При тази група дялът на

населението на 65 и повече навършени години е най-висок - 22.6%, при 15.4% и 6.1% съответно за турската и ромската етническа група.

Сред трите основни етнически общности най-висок е дялът на младото население (0 - 14 навършени години) при ромите - 27.6% от самоопределилите се към този етнос. Дялът на младите при турската етническа група е - 15.8% и най-нисък е този дял при българската общност - 12.7%.

Към традиционно третия по численост **ромски етнос** са се самоопределили 12 318, или 4.4% от отговорилите лица. Относителният дял на населението от тази етническа група нараства с 1.0 процентен пункт в сравнение с 2011 година.

В градовете живеят 63.1% от българския, 18.0% от турския и 61.6% от ромския етнос.

Население по етническа принадлежност и по общини в област Благоевград към 7 септември 2021 година

Общини	Общо	Етническа група				Не мога да определя	Не желая да отговоря	Непоказана
		българска	турска	ромска	друга			
Област Благоевград	292227	236951	14028	12318	11197	1210	2558	13965
Банско	12722	11380	42	593	181	33	85	408
Белица	9206	3270	1978	745	2612	78	295	228
Благоевград	69078	62219	73	1656	740	72	361	3957
Гоце Делчев	29383	20578	5305	185	1650	160	318	1187
Гърмен	14861	7708	2593	1828	2137	54	205	336
Кресна	4546	4346	4	50	23	3	11	109
Петрич	47939	40786	223	2891	152	122	170	3595
Разлог	18910	17277	23	743	67	22	73	705
Сандански	35885	31939	79	1219	269	135	268	1976
Сатовча	13422	7995	1057	230	2808	487	513	332
Симитли	13200	11920	10	809	24	5	20	412
Струмяни	4634	3345	5	918	25	12	63	266
Хаджидимово	8860	7236	804	152	409	15	57	187
Якоруда	9581	6952	1832	299	100	12	119	267

Сред самоопределилите се към ромската етническа група преобладават тези с източноправославно вероизповедание – 4 129, или 34.4%. Мюсюлманско вероизповедание е посочено от 748 (6.2%) от ромите, протестантско - от 2 191 (18.2%), „нямам“

вероизповедание са отбелязали 1 175 (9.8%) и „не мога да определя“ – 1 875 (15.6%) от самоопределилите се към ромската етническа група.

Най-висок е дялът на лицата, които са декларирали, че не желаят да посочат вероизповеданието си сред ромската етническа група - 11.7%, а най-нисък - сред лицата, самоопределили се към турската етническа група (0.5%).

В териториален аспект най-висок е дялът на самоопределилите се към християнско вероизповедание в общините Кресна (96.1%), Сандански (91.3%), Петрич (91.2%) и Струмяни (89.3%), а най-нисък - в общините Сатовча (6.7%), Якоруда (12.2%) и Белица (19.2%).

Лицата, самоопределили се към мюсюлманско вероизповедание, са концентрирани предимно в общините Сатовча (90.6%), Якоруда (84.5%), Белица (79.1%), Гърмен (72.8%), Хаджидимово (44.8%) и Гоце Делчев (33.4%). Най-нисък е този дял в общините Струмяни, Кресна, Сандански и Петрич - от 0.0% до 0.6% от отговорилите на въпроса.

1. ОБРАЗОВАНИЕ

В изпълнение на Стратегията на област Благоевград за равенство, приобщаване и участие на ромите (2021-2030) през 2024 год. и на Националния план за действие към Националната стратегия на Република България за равенство, приобщаване и участие на ромите (2021-2030), Регионалното управление на образованието – Благоевград администрира редица дейности съвместно с образователните институции на територията на област Благоевград:

РУО – Благоевград е координатор и участник в Механизма за съвместна работа на институциите по обхващане и задържане в образователната система на деца и ученици от предучилищна и училищна възраст. Общият брой на лицата, включени в екипите е 557, като някои от тях участват в повече от един екип. Броят на педагогическите специалисти, които участват в екипите е 255. Планирани и осъществени са 586 посещения на място, обработвани са и съответно са отразени данните в информационната система за общо 769 деца и ученици. В резултат на общите усилия на представителите на всички институции, включени в екипите за обхват в образователната система и по конкретно в образователните институции на територията на област Благоевград въпреки затрудненията продължават да се връщат деца и ученици, като за периода от сформирание на екипите до 02.11.2023 г. броят на успешно върнатите деца и ученици е 64. Продължават да се полагат усилия от екипите за обхват по мотивирането и включването в образователната система на ученици, които са застрашени от отпадане. Извършени са 556 посещения на адрес на деца и ученици. По данни на членовете на екипите и директорите на учебните институции в областта, 57 деца и ученици са върнати успешно в училище/детска градина.

Дейностите на всички членове, включени в екипите за обхват и предимно на педагогически специалисти са в посока насърчаване на сътрудничеството с родителите с цел мотивиране и активност за приобщаване на децата им в системата на училищното образование, за недопускане на тяхното отпадане и редовно посещение в детската градина и училище. Предоставена е психологическа подкрепа на ученици и техните семейства. Съдейства се за

издаване на карти за безплатен транспорт, осигуряват се безплатни учебници, както и достъп до електронно четими учебници. Изплащат се еднократни стипендии. Учениците, застрашени или в риск от отпадане се насочват и включват в допълнително обучение за компенсиране на пропуски в учебния материал, постоянен достъп до спортните бази на училищата, до компютърните кабинети, библиотека и т. н.

Осъществени са информационни кампании на тема: „Активни родители-успешни деца“, чрез които да се активират всички участници в образователния процес за успешното обхващане и задържане в образователната система и за предотвратяване на ранно отпадане на децата и учениците. Включени са ученици в групи по интереси, както и в съвместни дейности извън учебно време, в подготовката и реализирането на определени инициативи, което дава изключително положителен ефект както върху конкретния ученик, който попада в риск от отпадане, така и за останалите ученици от паралелката.

Осъществени са дейности за ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения, чрез допълнителни модули по български език за деца, чийто майчин език е различен от българския, с цел преодоляване на съществуващи и последващи обучителни затруднения, породени от невладеене на българския език.

Осигурена е подкрепа за деца и ученици от етнически малцинства за изравняване на стартовите им позиции при постъпване в детска градина/училище – летни школи в общините Благоевград, Петрич и Гоце Делчев.

Подобрено е качеството на образование, чрез осигуряване на целодневна организация на учебния процес и създаване на възможности за по-пълноценно общуване на децата от различни етноси.

Работи се за социалната интеграция на децата и учениците, чрез включвания в различни клубове по интереси и извънкласни дейности по редица проекти и национални програми, които се изпълняват на територията на областта. Част от проектите са „Успех за теб“, „Силен старт“, „Споделяме общи мечти и успехи в мултикултурна среда“, „модернизиране на професионалното образование и обучение“, както и НП „Заедно за всяко дете“ , НП „Осигуряване на съвременна, сигурна и достъпна образователна среда“, НП „Без агресия за сигурна образователна среда“, НП „заедно в изкуствата и спорта“ и др.

Реализирани са мерки, свързани с недопускането на обособяването по етническа принадлежност на деца и ученици в детските градини или училищата.

При провеждане на родителски срещи в училища с концентрация на ученици от етническите малцинства се работи за привличането на родителите като партньори в образователния процес – СУ „Св. св. Кирил и Методий“ – с. Гърмен, СУ „Св. Паисий Хилендарски“ – с. Микрево, СУ „Н. Й. Вапцаров“ - Петрич и др. Включват се чрез съвместни участия в различни клубове, мероприятия, кръгли маси, в които се повишава осведомеността на родителите за ползите от образование и социална интеграция.

Въвеждат се политики за превенция от отпадане, обхващане и задържане в образователната система на всички деца и ученици, поддържа се регистър за деца в риск от отпадане.

Провеждат се обучения на учители за придобиване на знания, умения и компетентности за работа в мултикултурна среда.

За подобряване на обхвата и задържане в училище на учениците от уязвими групи са назначени в училищата от областта различни специалисти:

- помощник на учителя в 7 институции в областта, като в Девето ОУ „Пейо Кр. Яворов“ – гр. Благоевград те са двама;
- в 19 училища на територията на областта се разчита на подкрепата от образователни медиатори за осъществяване на контрол относно безпричинните отсъствия на учениците, които предимно са от уязвими групи. В пет от училищата работят по двама, а в СУ „Антон Попов“ – гр. Петрич трима образователни медиатори.
- Десет са социалните работници назначени в 9 учебни институции, като в ПТГ – гр. Сандански те са двама.

Ежегодно педагози взимат участие в Националната научно-практическа конференция за разпространение на добри практики в областта на образователната интеграция, която се провежда съвместно с МОН и Синдиката на българските учители.

Разработват се програми за подкрепа за личностно развитие към общинските администрации на територията на област Благоевград, които включват и образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства.

Изработени и утвърдени са системи за прием в първи клас в общинските училища на територията на общините Благоевград и Петрич. Осигурен е безплатен транспорт за ромските ученици до училище.

Във всяко училище на територията на област Благоевград е разработена програма за превенция на тормоза, насилието и недискриминацията. Ежегодно се организират кампании за деня на толерантността – 16 ноември и Деня на търпението – 25 март. Всяка година в над 150 училища и ДГ се отбелязва денят на толерантността с презентации, екипни игри, информационни табла, беседи, изготвени флаери, флашмоб, радиопредавания и др.

В някои от училищата се чества с празнична програма и 8 април – Международния ден на ромите - СУ „Св. св. Кирил и Методий“ – с. Гърмен, СУ „Св. Паисий Хилендарски“ – с. Микрево, СУ „Н. Й. Вапцаров“ – Петрич; СУ „Н. Й. Вапцаров“ – Петрич, IV ОУ „Христо Смирненски“ – гр. Петрич. В СУ „Св. Паисий Хилендарски“ – с. Микрево се празнува и ромската Нова година с тържество и характерни ястия за новогодишната трапеза на ромите. В СУ „Св. св. Кирил и Методий“ – с. Крупник е сформиран родителско-учителски клуб „Другарство-Амала“.

Всеки пети младеж в областта е с висше образование, ако за страната процентите са 21.2%, то за Област Благоевград са 19.4%. Относителният дял на завършилите средно образование е 64.2%, който за страната е 59.8%.

Наблюдават се съществени различия в образователната структура на населението по етническа принадлежност. Докато при самоопределилите се като българи на седем и повече навършени години 73.8% са с високо образование (21.2% с висше и 52.8% със средно), то при населението от турската етническа група с високо образование са 47.6% (7.8% с висше и 39.8% със средно), а при ромския етнос относителният дял на този показател е 13.3%, съответно 0.8% с висше и 12.5% със завършено средно образование. В сравнение с 2011 г. и при трите основни етнически групи се наблюдава положителна тенденция на увеличаване на абсолютния брой и относителния дял на лицата със завършено висше и средно образование. За десет години делът на населението със завършено висше образование нараства от 0.6 на 0.8% сред ромската етническа група, от 4.1 на 7.8% сред турската и от 16.0% през 2011 г. на 21.2% през 2021 г. сред самоопределилите се към българската етническа група.

2. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ

През 2024 г. на територията на област Благоевград има 22 здравни медиатори:

№	ОБЩИНА	ЗДРАВЕН МЕДИАТОР
1	Благоевград	1. Антоанета Асенова 2. Катя Кирилова 3. Емилия Якимова 4. Даниела Любенова
2	Банско	5. Емилия Иванова
	Белица	6. Елена Матева 7. Сергей Кафеджиев
3	Разлог с. Баня	8. Петранка Петкова 9. Катерина Георгиева 10. Владо Ковачев
4.	Якоруда	11. Раша Калайджиева
4	Гоце Делчев	12. Кенан Тюмбелекчиев
5	Петрич	13. Фея Айдарова 14. Желана Димитрова 15. Ангел Димитров
6	Сандански	16. Елза Миткова 17. Росица Емилова
7	Струмяни с. Микрево с. Илинденци	18. Стефка Стойчкова 19. Албена Димитрова 20. Стефанос Легас
8	Симитли	21. Методи Методиев 22. Фиданка Несторова

Извършени дейности от РЗИ-Благоевград:

Експерти от РЗИ взеха участие в семинар по повод проведени дейности по Приоритет „Здравеопазване“ от Националната стратегия на Република България за равенство, приобщаване и участие на ромите (НСРБРПУР) 2021-2030 г.;

На 19.02.2024г. бе сформирана работна група от МЗ, в която е включен експерт от отдел „ПБПЗ“ за изготвяне на проект за изменение и допълнение на Наредба № 1/19/08.2020г. за изискванията за дейността на здравните медиатори (Обн.ДВ. бр.75 от 25 Август 2020г.) на министъра на здравеопазването и мотиви към него, съгласно изискванията на Закона за нормативните актове;

Експертите от РЗИ консултират общините и участват в кръгли маси, като „Интеграция и овластяване на ромите за създаване на Консултативен съвет към Община Благоевград“, по проект „Интегрирани мерки за приобщаване и овластяване на ромите в община Благоевград, представляват институцията при провеждане на съвети и комисии, дават интервюта във връзка с работата на здравните медиатори сред ромската общност в областта. Организируют и провеждат работни срещи със здравните медиатори от област Благоевград за подготовка и изпълнение на работните програми на отдел ПБПЗ, планове за съвместните ни дейности, беседи, кампании, обучения и предстоящи прегледи с мобилни кабинети на територията на областта.

На 18.03.24г. се проведе избор в община Якоруда от 11:00 часа и в община Гърмен от 15:00 часа. Не бяха избрани кандидати и в двете общини поради липса на подходящи кандидати от ромската общност. В последствие в Община Якоруда е назначена Раша Калайджиева , която има завършен курс и сертификат, като средствата за нейното възнаграждение е временно поета от общината.

На 19.03.2024 г. в Община Петрич е избран за здравен медиатор Ангел Димитров. Същия ден в Община Сандански за здравен медиатор е избрана Росица Емилова.

Проведени срещи, беседи и обучения със съдействието на здравните медиатори по места:

- На 05.02.24г. в град Белица в ромската махала се проведе беседа на тема „Ранни бракове“ организирана от здравните медиатори, съвместно с представители на Центъра за социални услуги към общината. На беседата са присъствали 18 лица, от които 12 момичета на възраст от 13 до 17 г. и 6 момчета на възраст 15-20 г.;
- На 08.02.24г. е проведена беседа на тема „Ранни бракове“ в ромската махала на гр. Симитли съвместно със здравните медиатори към общината. Присъствали на беседата 26 лица, от които 15 момичета на възраст от 13 до 17 г. и 9 момчета на възраст 15-20 г.;
- На 25.03.24 г. в гр. Банско се е състояло обучение на деца от I А клас от СУ „Неофит Рилски“ на тема „Лична хигиена“ - присъствали 22 ученика;
- На 29.03.2024 г. – беседа на тема „Важността от имунизациите и профилактичните прегледи“ в село Микрево съвместно със здравните медиатори от община Струмяни. Присъствали на беседата 9 жени /млади майки/ от ромската махала;
- На 18.04.2024 г. се е осъществило обучение в село Крупник в СУ „Св. Св. Кирил и Методий“ сред 216 ученика от пети, шести, седми, осми и девети клас на тема: „Вредата от употребата и злоупотребата на алкохол и енергийни напитки“.
- Обучение в ДГ „Патиланци“, с. Микрево – филиал в с. Илинденци, съвместно с г-жа Соня Илиева на тема : „Чисти ръце-здрави деца“ - обучени 17 деца;

- На 03.06.24г. е проведено обучение на тема: „Вредата от употребата и злоупотребата на алкохол“ в ОУ „Никола Парапунов“ гр. Разлог. Преминали обучението 28 деца от 7 клас и 28 деца от 6 клас;
- На 21.06.24 г. е проведено обучение по БДП по повод 29 юни „Национален ден за пътна безопасност“ сред 51 деца от 11 ДГ „Здравец“ гр. Благоевград;
- На 25.06.24г. - обучение по БДП по повод 29 юни „Национален ден за пътна безопасност“ сред 60 деца от ДГ община Якоруда;
- На 20.09. 2024 г. е проведена беседа в махала Предел на тема „Връзката лична хигиена и здраве“- присъствали 12 жени;
- На 26.09.24г. – разяснителна кампания в ромската махала Предел на тема ХИВ/СПИН и СПИ. Присъствали 14 лица (11 мъже и 3 жени).Вземане на кръв;
- На 26.09. 2024г. е проведен Мониторинг по телефона с представител на НМЗМ по повод дейността на здравните медиатори от Община Сандански и община Струмяни ;
- На 21.10.2024 г. посещение на махала Предел със Здравните медиатори към община Благоевград. Среща разговор с населението за важността от профиактичните прегледи и важноста от имунизациите не само на децата, но и на възрастните;
- Участие в обучение съвместно с Бианка Равначка нач. Отдел „ПБПЗ“ в ромската махала Предел на тема ХИВ/СПИН и половопредавани болести. Присъствали 14 лица (11 мъже и 3 жени);
- На 02.12.2024 г. – кампания за превенция на „Ранни бракове“ в новата ромска махала – Общностен център за уязвими групи. Присъствали 11 момичета;
- Проведено семинарно обучение на тема „Имунизации - възможност за първична профилактика“. Присъстваха здравните медиатори от област Благоевград и служители от РЗИ. Изнесена презентация пред 30 лица от д-р Мончева на тема „Ротавирус“. Презентацията „Популяризиране на превенцията, профилактиката и ранната диагностика на туберкулозата сред различни групи в риск във връзка с обявената от МЗ кампания „Седмица на отворените врати“ за туберкулоза бе представена от М. Данчова. Екатерена Амова проведе дискуссионен разговор със здравните медиатори на тема „Заедно можем повече“.

1. Прведени скринингови прегледи с мобилни кабинети

С писма от МЗ с Рег. № 03-369-47/09.04.2024 г. и № 03-369-48/ 09.04.2024 г. бяха заявени и осигурени средства за ремонтни дейности, след преминати технически прегледи на мобилни медицински кабинети за нископрагови услуги по мярка 2.3. от цел 2. „Подобряване на достъпа до качествено обществено здравеопазване на лица, намиращи се в ситуация на бедност и социална уязвимост“.

Със заповед № РД-01-269/08.04.2024г. на министъра на здравеопазването и дадени указания за възлагане на дейности през 2024 г. по приоритет „Здравеопазване“ от Националния план за действие за периода 2024-2027 г., приет с Решение № 151/07.03.2024 г. на МС към Националната стратегия на Република България за равенство, приобщаване и участие на ромите (НСРБРПУР) 2021-2030 г., приета с Решение № 278/05.05.2022 г. на МС бе създадена организация за извършване на профилактични прегледи с мобилните кабинети.

На 29.07.2024г. е подписан договор между МБАЛ „Д-р Асен Велев“ ЕООД и РЗИ-Благоевград за извършване не по-малко от 81 /осемдесет и един/ профилактични

прегледи от лекар специалист „Вътрешни болести“ и ехографско изследване с мобилен ехограф с последващо интерпретиране на резултата, и при необходимост да назначи терапия, с мобилен кабинет Рено Премиум СА 0374 НР на лица от ромски произход и на лица, живеещи в отдалечени райони от лечебни заведения в населени места на територията на област Благоевград.

На 30.07.2024г. е изготвен и съгласуван график за извършване на прегледите, който е обявен на сайта на РЗИ-Благоевград и на Министерство на здравеопазването.

Профилактичните прегледи стартираха съгласно обявения график, като обхващат население от с. Кавракирово, община Петрич и с. Дамяница, община Сандански. За по-добра организация съдействат здравните медиатори и кметовете на съответните населени места, като представители от РЗИ-Благоевград провеждат разяснителна кампания в деня предхождаща прегледите.

Извършени са 109 прегледа от специалист „Вътрешни болести“ и 88 броя ултразвукови изследвания. Всички прегледи са документирани чрез амбулаторен лист за прегледа от специалист „Вътрешни болести“ и протокол за ултразвуково изследване /бланка на ЛЗ/ с приложени резултати от образното изследване.

От извършените ехографски изследвания се направиха следните изводи:

Преобладават заболявания от групите:

- Калкулози на жлъчен мехур и бъбреци;
- Дифузни заболявания на черен дроб /стеатоза/;
- Инфламаторни заболявания на жлъчен мехур бъбреци.

От извършените прегледи от специалист „Вътрешни болести“ с най-голям дял са заболявания като:

- Артериална хипертония – I степен;
- Гастрити и гастродуоденити.

От проведените профилактични прегледи се установява, че водеща причина за основните диагнози е наднормено тегло и намалена физическа активност на пациентите. Това е в причинно-следствена връзка от социално-икономическия статус на пациентите. Всички пациенти, на които са открити отклонения от нормата, са насочени към личен лекар за консултация и контрол на състоянието.

На 24 септември 2024 г. е проверена отчетна документация, предоставена от МБАЛ Разлог в изпълнение на Договор РД-06-15/29.07.2024г. и Договор РД-06-16/29.07.2024 г.

Извършени са 109 прегледа от специалист „Вътрешни болести“ и 88 броя ултразвукови изследвания съгласно приложени списъци, документирани са чрез амбулаторен лист за прегледа от специалист „Вътрешни болести“ и протокол за ултразвуково изследване /бланка на ЛЗ/ с приложени резултати от образното изследване. Профилактичните прегледи са проведени съгласно график, като целева група бе население от с. Кавракирово, община Петрич и с. Дамяница, община Сандански.

Съгласно Договор РД 06-15/29.07.2024г. на РЗИ Благоевград с „МБАЛ „Д-р Асен Велев“ ЕООД с предмет „Извършване на не по - малко от 100 /сто/ акушеро-гинекологични профилактични прегледи и вземане проба за цитологично изследване от цитонамазка и микробиологично изследване с мобилен кабинет Мерцедес АТЕГО с

регистрационен № СА 1917 МХ на лица от ромски произход и на лица със затруднен достъп до лечебни заведения в населени места на територията на област Благоевград.

Извършени са 108 акушеро-гинекологични прегледа и са взети проби за цитонамазки и микробиологично изследване съгласно приложен списък, документиран са чрез амбулаторен лист и резултати от изследванията.

С писма от МЗ с Рег. № 03-369-47/09.04.2024г. и № 03-369-48/ 09.04.2024 г. бяха осигурени средства за ремонтни дейности, след преминати технически прегледи на мобилни медицински кабинети за нископрагови услуги по мярка 2.3. от цел 2. „Подобряване на достъпа до качествено обществено здравеопазване на лица, намиращи се в ситуация на бедност и социална уязвимост“. Средствата са използвани за обслужване и ремонт.

Проблеми, свързани със сексуалното и репродуктивно здраве:

	2023 г.								2024 г.							
	Р България				Област Благоевград				Р България				Област Благоевград			
Годи-ни Вид аборт	Под 15 г.	15-19	20-29	Общо	П од 15 г.	15- 19	20- 29	Об що	По д 15 г.	15-19	20-29	Общо	П о д 1 5 г.	15- 19	20- 29	Об що
Спонтан ен	56	531	1935	5446	2	28	58	169	48	573	1582	4614	2	24	52	168
Терапев тичен	59	1003	4993	12407	2	20	106	282	37	1062	4905	12283	0	27	67	207
По желание	33	821	4230	9887	0	9	52	135	21	886	4156	9883	0	18	53	159
По медицин ски показан ия	26	182	763	2520	2	11	54	147	16	176	749	2400	0	9	14	48
Други видове	0	1	3	10	0	0	0	0	0	2	5	18	0	0	0	1
Общо аборти	115	1535	6931	17863	4	48	164	451	85	1637	6492	16915	2	51	119	376

Възрастта е в навършени години и не са включени 30+, но са в общата бройка.

3. ЗАЕТОСТ

Оперативната цел на приоритет „Заетост” е равнопоставен достъп и подобряване реализацията на ромите на пазара на труда и повишаване на дела на заетите сред тях, намаляване на социалните неравенства и активното социално приобщаване на уязвимите етнически групи.

Общите цели са насочени към равнопоставен достъп до първичен пазар на труда чрез насърчаване на работодателите, провеждане на дуално обучение, стажове и чиракуване.

Дирекция „Бюро по труда”-Благоевград за 2024 г. по приоритет „Заетост” от Националната стратегия на Република България за равенство, приобщаване и участие на ромите (2021 - 2030), по НП “Активиране на неактивни лица” и други проекти и инициативи за Община Благоевград и Община Симитли.

През 2024 г. Дирекция ”Бюро по труда” - Благоевград реализира мерки насочени към подобряване конкурентността на трудовия пазар на безработните лица от ромски произход и създаде условия за увеличаване на заетостта им.

В Дирекция „Бюро по труда“ – Благоевград през 2024 година са се регистрирали 421 лица самоопределили се като роми, отразено в заявление-декларация за регистрация. През периода м. януари – м. декември 2024 година в инициатива “Повишаване конкурентноспособността на ромите на пазара на труда” са включени 255 лица от регистрираните в Дирекция “Бюро по труда”-Благоевград роми.

В „Ателие за търсене на работа” са включени 53 лица, в групово мероприятие по професионално ориентиране са преминали 12 лица и в активно поведение на пазара на труда – 17 лица. На 173 лица от ромската общност, регистрирани като безработни, търсещи работа в дирекция “Бюро по труда” - Благоевград е осигурена подходяща заетост, започнали работа на първичен пазар на труда – 125 лица, по Програма „РЧР” – 22 лица, а по програми за заетост – 26 лица. Предвид ниското образователно и квалификационно равнище на лицата от ромския етнос, различните програми за заетост често са единствената възможност за трудовата им реализация. Въпреки това, трудовите посредници търсят възможности за устройването им на подходяща работа, отнасят се с необходимото внимание и подкрепа към тях.

Психологът на Дирекция „Бюро по труда“ – Благоевград оказва методическа помощ и подкрепа на трудовите посредници по отношение мотивирането на лицата от ромската общност, регистрирани като безработни за придобиване на умения за успешно представяне пред работодатели и активно поведение на пазара на труда.

Провеждат се срещи с представители на неправителствени организации, както и с експерти, работещи в Общинските администрации на гр. Благоевград и гр. Симитли по проблемите на заетостта на ромското население, на които се оказва помощ и съдействие при информиране, консултиране и реализиране сред ромите на различни програми и проекти за заетост, насърчителни мерки за заетост и обучение и професионална квалификация по различни проекти и програми, съгласно Закона за насърчаване на заетостта и Националния план за действие по заетостта, както и по П “Развитие на човешките ресурси”.

През 2024 година на територията на Дирекция „Бюро по труда“ - Благоевград се изпълняват и дейности, предвидени в Национална програма “Активиране на неактивни лица”, като е назначен ромски медиатор, който осъществява контакти и подпомага неактивните лица от ромски произход, регистрирани като безработни за активно поведение на пазара на труда, с цел тяхната трудова реализация.

През отчетния период са проведени 25 индивидуални неформални срещи с неактивни лица и 2 групови срещи. Проведени са 3 срещи с местни организации, в които са взели участие 4 институции. На проведените срещи са участвали представители на два социални партньора. На срещите са коментирани възможностите и проблемите при наемане на работа на работници от ромската общност и бъдещи съвместни действия за устройването им в заетост.

Представителите на институциите са запознати с програмите за заетост и насърчителните мерки за заетост и обучение по реда на Закона за насърчаване на заетостта, подходящи за лица без образование и квалификация.

В резултат от проведените индивидуални и групови срещи с неактивните лица в ДБТ-Благоевград са се регистрирали 109 лица. Проблемите при изпълнение на дейностите по НП “Активиране на неактивни лица” са свързани с липсата на образование сред ромското население, както и липсата на необходимата квалификация, изискваща се за обявените свободни работни места.

Определените лица съдействат за информиране, мотивация и подбор на неграмотни или с ниска грамотност лица за включване в обучение за ограмотяване или за класове от прогимназиалния етап.

През 2024 г. ромският медиатор участва в обучение «Виртуално онлайн кафене» на тема: „Научи се да учиш“.

Дирекция „Бюро по труда“ Гоце Делчев обслужва общините Гоце Делчев, Гърмен, Хаджидимово и Сатовча.

През 2024 г. средномесечният брой на регистрираните безработни лица е 4266 души, като 495 от тях са роми.

От регистрираните роми 161 са без образование, 131 са с начално, 146 с основно образование, а 57 са със средно образование. Заявените свободни работни места от работодатели през годината са 1994. Постъпили на работа са общо 3 897 безработни лица, от тях устроени на работа са 53 лица, самоопределили се като роми.

Друга възможност за осигуряване на заетост бе проект на Програма „Развитие на човешките ресурси” (2021-2027) - „Започвам работа, Компонент 3-Заетост”. Основната цел на проекта е осигуряване на мерки, насочени към интеграция на пазара на труда на неактивни и безработни лица с акцент върху лицата в неравностойно положение, чрез включване на лицата от целевите групи в заетост при работодател посредством прилагане на индивидуален подход, както и малцинства, вкл. маргинализирани общности като ромите. През 2024 г. в ДБТ Гоце Делчев по проекта бяха подадени 270 заявки от работодатели, сключиха се 154 договора, включени в заетост са 430 безработни лица, от тях 7 безработни и неактивни лица са се самоопределили като представители на малцинствена група - роми.

На територията на ДБТ Гоце Делчев през 2024 г. се проведеха и обучения на 570 безработни лица за придобиване на професионална квалификация по различни специалности. Няма данни за включени в тях роми.

В периода 01.01.2024 г. – 31.12.2024 г. в ДБТ – Петрич са регистрирани общо 360 лица, самоопределили се като представители на етническата група роми.

В гр. Петрич трайна тенденция е част от хората, които околното население възприема като роми, да се самоопределят като българи, турци и т.н., независимо от етническия си произход.

Регистрираните в ДБТ - Петрич за периода 01.01.2024 г. – 31.12.2024 г. и самоопределили се като част от ромската етническа група лица са 364 лица, те могат да се специфицират по няколко основни показателя:

1. Образователен ценз, както следва:

Без образовани е	Началн о образование	Основн о образование	Средн о образование	Притежаващ и ПК
89	123	117	31	4

Много проучвания показват, че най-ниска е стойността на коефициента на заетост на лицата с начално и по-ниско образование. Инвестирането в образование и обучение и в развитие на уменията през целия живот носи ползи, както за отделния човек, така и за цялата ромска общност. Един от способите за успешната реинтеграцията на ромите в сферата на заетите лица е и активното им насочване и запознаване с възможностите за включване в проекти за обучение с ваучери по Проект „Започвам работа“ - Компонент 2 „Обучение“ и „Компонент 2: Обучения за DI-GI умения и компетенции“.

2. Възрастов критерии:

От регистрираните лица, самоопределили се като представители на ромската етническа група за горепосочения период 83 са на възраст до 29 години.

За периода 01.01.2024 г. – 31.12.2024 г. започнали работа чрез посредническите услуги на ДБТ са 129 лица, представители на етническата група.

За периода 01.01.2024 г. – 31.12.2024 г. в Регионална програма за заетост са включени 6 лица с ромска принадлежност.

По отношение на регистрираните в ДБТ – Петрич лица, попадащи в обхвата на ромската етническа група, се провежда активно трудово посредничество.

За повишаване на заетостта на лицата от неравнопоставените групи на пазара на труда, за ранното идентифициране на индивидуалните потребности на лицата от ромски произход и на всички търсещи работа лица се изготвя план за действие на безработните лица след регистрацията им в бюро по труда, с оглед определяне на най-подходящите за тях услуги: индивидуални и групови консултация за изграждане и надграждане на умения, с цел реинтеграция на лицата в сферата на заетите лица и Ателиета за търсене

на работа, чрез участието в които лицата придобиват повече увереност и конкурентност на пазара на труда.

За устойчивото интегриране на пазара на труда на ниско-образованите и нискоквалифицираните лица от ромски произход, служителите в бюрото по труда прилагат индивидуален подход в зависимост от потребностите им. Наред с услугите и дейностите общо за всички търсещи работа лица, за тази уязвима група се прилагат мерките за активиране, включително предоставяне на услуги от ромски медиатор, менторство и наставничество след започване на работа, обучение на работното място, ограмотвяване, семеен трудов консултант и др.

Активно се проучват възможностите на местния трудов пазар от региона за наемане на лица, представители на малцинствената ромска етническа група, чрез осъществяване на директна комуникация с работодателите. Като лост за успешно партньорство се поставят и финансираните програми, мерки и проекти с приоритетна група: лица, представители на малцинства, вкл. маргинализирани общности като ромите.

За служителите в ДБТ Петрич основна цел е реинтеграцията на лицата, попадащи в обсега на настоящия мониторингов доклад, в сферата на заетите лица, чрез използване на целия инструментариум на трудовото посредничество,

ДБТ – Петрич като структурно звено на Агенцията по заетостта спазва и привежда в изпълнение политиките за равенство, приобщаване и участие на ромите в трудовия, социалния и културен живот на обществото, чрез осъществяване на ефективно трудово посредничество в следните сфери:

- Постигане на трайна/устойчива заетост на представителите на етническата група на пазара на труда;
- Изграждане и надграждане на умения, с цел реинтеграция на лицата в сферата на заетите лица, чрез участието и включването им в индивидуални или групови консултации и обучения, финансиран от Програма „Развитие на човешките ресурси“ 2021 – 2027;
- Насочване към компетентни институции с цел преодоляване установена трайна невъзможност на лицето да упражнява трудова дейност и да участва активно в провежданите обучения и курсове.

През 2024г. регистрираните в Дирекция „Бюро по труда“ – Разлог търсещи работа лица самоопределили се като роми са 209.

Започнали работа през 2024 г. лица самоопределили се като роми - 132 лица, от тях:

- Включени в субсидирана заетост лица самоопределили се като роми са:
 - П РЧР проект „Започвам работа“- Компонент 3 „Заетост“ - 18 лица;
 - Насърчителни мерки за заетост по Закона за насърчаване на заетостта - 25 лица;
 - П РЧР проект „Младежка заетост+“ - 2 лица;

Устроени на работа за периода лица самоопределили се като роми на първичен пазар на труда – 87;

Организирант се информационни събития за неактивни лица /това са лица, които нито работят, нито учат и не са регистрирани в Бюро по труда/. Целта е да се идентифицират тези хора, да се информират и мотивират като се регистрират в „Бюро по труда“ с цел намиране на подходяща работа или пък включване в обучение за преквалификация. През 2024 г. активирани неактивни лица самоопределили се като роми са 62.

С цел повишаване пригодността за заетост и осигуряване на заетост, както и с цел преодоляване на социалната изолация и пълноценното интегриране в обществото, регистрираните в дирекция „Бюро по труда“ Разлог безработни хора самоопределили се като роми се информират и консултират относно възможността за включване в обучение за придобиване на ключова компетентност или професионална квалификация по проекти, които се финансират по Програма Развитие на човешките ресурси - проект „Започвам работа“ – Компонент 2 – „Обучение“ и обучение с ваучери за придобиване на дигитални умения по ключова компетентност (КК) 4 „Цифрова компетентност“.

4. ЖИЛИЩНИ УСЛОВИЯ

Община Банско непрекъснато подобрява инфраструктурата във всички квартали, в т. ч. и на ромския квартал. Проучват се възможностите за създаване на Общински жилищен фонд и разработване на общинска програма за подобряване на жилищните условия на социално слабите граждани, включително и на такива от етническите малцинства. В гр. Добринище няма обособен квартал, така че не се налагат специални мерки.

На територията на **Община Белица** ромите са концентрирани в град Белица, кв. „Русовица“. В него живеят около 1350 души, от които 300 семейства. 20 от тях са с лоши битови условия - без електричество в домовете си, а 20% от ромското население са без вода. Около 1/3 са без канализация, а вода ползват от външни чешми. Преобладава обаче строителство на семейни къщи и може да се твърди, че около 80% от ромите поддържат жилищата си в добро състояние. Основен проблем, засягащ жилищата на ромите е нарасналият брой на незаконно построените жилища. За решаване на жилищните и хигиенни условия в квартала е необходимо да се изготви и реализира Проект за малцинствени и етнически групи: изграждане и доизграждане, реконструкция ремонт на необходимата и социална инфраструктура.

Няма сегрегирани райони в **Община Гоце Делчев**. Община Гоце Делчев подпомага семейства на самотни майки, които имат сериозни социално-битови проблеми. Подготвен е и спечелен проект за „Социални жилища“, който предстои да се изпълнява от община Гоце Делчев с финансиране от европейските програми.

Самото географско разположение на ромския квартал в град Гоце Делчев е обособено между два ската и това създава известен риск от ерозия на почвата и свлачища и в тази връзка се проведе залесяване на района, провежда се редовно наблюдение и почистване.

Ромите в **Община Гърмен** могат да бъдат разделени на две групи. Едната са тези живеещи в селата Огняново, Дъбница, Хвостяне, Дебрен и Долно Дряново (около 856 лица от ромски произход). Втората група са съсредоточени и живеят в кв. „Кремиковци“ – Извън регулацията на с. Гърмен (около 972 роми). Повечето от живеещите в селата,

извън Гърмен са социално интегрирани. Те живеят в собствени домове, намират работа по-лесно, децата им по-редовно посещават учебните занятия в училищата и детските градини. По-голям е проблемът с ромите от кв. „Кремиковци“ с. Гърмен. Там големият проблем на живеещите роми е свързан със статута на жилищата и земята около тях. 122 парцела са закупени от собствениците до момента, като от тях през 2023 г. - 65 бр., а 2024 г. – 20 бр. През 2023 г. са одобрени 6 бр. ПУП и има издадено едно разрешение за строеж, а през 2024 г. има одобрени още 6 бр. ПУП.

Всяка година се наблюдава покачване на интереса на ромите към узаконяване на жилищните им постройки.

На територията на община Гърмен не се извършват дейности по третиране на битови отпадъци. За повишаване качеството на средата за живеене и недопускане на нерегламентирани сметища в ромските махали са поставени контейнери за събиране на битови отпадъци, които се извозват ежеседмично. В общината ежегодно се прилагат различни мерки във връзка с провеждането на разяснителни кампании сред населението, вкл. учениците, относно дейностите по управление на отпадъците.

Община Гърмен ще продължава да работи непрекъснато за повишаването на жизнения стандарт на ромското население.

Основни цели в приоритет „Жилищни условия“:

1. Подобряване на жилищните условия, включително и на прилежащата техническа инфраструктура;
2. Включване на по-голям брой граждани от уязвими групи като потребители на социални услуги в община Гърмен.

На територията на **Община Кресна** не са известни случаи на ромски семейства, които да обитават примитивни жилища с екстремно лоши материално-битови и санитарно-хигиенни условия. На територията на общината не съществуват голям брой необитавани жилища, съществуващите са предимно в селата. Населението от ромски произход, живее в сравнително благоустроени жилища. Има достъп до водопровод, канализация и електроснабдяване. Някои от улиците са асфалтирани и благоустроени.

В кварталите, с преобладаващо ромско население няма изградени спортни площадки. Като важна потребност се явява и необходимостта от озеленяване на тези квартали.

Ромите в **Община Петрич** като компактни групи живеят основно в град Петрич и село Кавракирово. За град Петрич има приета Кадастрална карта и кадастрални регистри към нея, одобрени в края на 2010 г., както и действащи ЗРП за урбанизираната територия. В момента се изготвя Общ устройствен план.

Над 80 % от ромските общности в града са концентрирани в две ромски махали – стара ромска махала в кв.12 (стар кв.37) и нова ромска махала в кв.144,180,230,232,240,241,242. В рамките на регулационните граници, както и извън тях има жилища и махали на ромски общности, които са се самонастанили върху терени и земи – общинска и частна собственост.

За съществуващите в урбанизираната територия терени, където жилищните условия са нормативно уредени, към момента ситуацията е следната:

1. Стара ромска махала кв.12 (стар кв. 37) – инженерната инфраструктура е напълно изградена. Изградени са водопровод, канализация, електроснабдяване,

телефонизация. Напълно е изградена улична мрежа с трайна настилка от асфалт. В близост до квартала е прекаран и уличният газопровод. В този квартал застройките в по-голямата си част са съобразени с одобрения застроителен план. В махалата са одобрени нови застройки в нов квартал – кв.312 по плана на гр. Петрич – които в момента са в процес на проектиране и строителство. В този квартал не е изградена инженерната инфраструктура – водопровод, канал, улична мрежа. Същата е в процес на проектиране.

2. Нова ромска махала: включва кв. 144,180,230,232,240,241,242. За същите квартали има одобрен застроителен план, но същия изобщо не е спазен. Единствено са спазени застройките в кв.180 и кв.230 и частично в другите. Инженерната инфраструктура е изградена около 50-60 %, изградената улична мрежа не навсякъде е по плана, тъй като има къщи на 1 етаж, построени в уличната регулация. Всички съществуващи прокарани улици са на баластрена основа. Водопроводната мрежа в по-голямата част (около 80 %) е прокарана, като на някои улици е подменена с полиетиленови тръби. Изградената канализация е около 50-55 %, от бетонови тръби, но поради изградени застройки на улицата, не може да се прекара необходимата канализация. Електроснабдяването е почти изградено, както и уличното осветление.

Качеството на строителството на съществуващите сгради е следното:

- 60 % от сградния фонд е в добро състояние. Тези жилищни сгради са дву - или триетажни масивни сгради с носещи елементи от бетонови колони, греди и плочи, стени- тухлени зидарии на варов разтвор.
- 30 % от сградния фонд са паянтови сгради. Стени - единични тухли на варов разтвор или глина, с ребра от дървени греди, без плочи и покривна плоча, покрив – дървена конструкция с ламарина или плоскости.
- 10 % от сградния фонд е в лошо състояние - стени от плоскости, картон и найлон. Покрив – найлон и картон.

За ромите в **Община Разлог** остава нерешен проблемът с незаконно строителство, несъобразено със строителните правила, високата гъстота на населението и пренаселеността в жилищата. Безразборното строителство върху общински имоти или земеделски парцели извън регулация и чувството за безнаказаност сред ромите е фундаментален национален проблем, за който е необходимо да се предприемат своевременни мерки не само на общинско ниво, а и на областно и държавно.

Общината, сама по себе си, не би могла да се справи с проблеми от такъв национален характер.

Населението от ромски произход, в по-голямата си част, живеят капсулирано, бедно, но и има една значителна част, която е добре устроена и уредена.

Често в една къща живеят няколко семейства от различни поколения, обикновено с две, три или повече деца. Къщите са едноетажни и двуетажни. За значителна част от ромската общност осигуряването на нормални условия за живот преминава през системата за социално подпомагане.

Ромите в гр. Разлог живеят в квартал, които се намира в края на града, по-голяма част капсулирано и при сравнително по-неблагоприятни условия. В последните години се отбелязва постоянно подобряване на жилищните условия от общината чрез участието по програми и проекти.

Община Сандански търси възможности за узаконяване на незаконно построените жилища. Изготвения през предходните години план за узаконяване на незаконно построените жилища на ул. „Извън регулацията“ в гр. Сандански, в края на 2023 г. навлезе в етап на реализация. В листата на чакащи за общинско жилище има вписани 17 молби от лица от ромски произход или от уязвими групи. През отчетния период започна реализацията на проект за изграждане на нова пътна артерия в ромския квартал в гр. Сандански.

В **Община Сатовча** жителите от ромски произход са битово устройени, като къщите им са в регулация с изградени ВиК системи и осигурен достъп до електропреносна мрежа.

В **Община Симитли** жилищата в града са добре благоустроени. Голям процент от тях, както и по селата са електрифицирани, водоснабдени и с изградена канализационна мрежа. На територията на общината няма общински жилищен фонд. Населението от ромски произход основно е концентрирано в град Симитли и в селата Крупник и Брежани. Те живеят в близост и кварталите не са в крайна изолация и сегрегация. Около 15% от тази група обитават примитивни жилища с не добри материално-битови и санитарно-хигиенни условия. Основен проблем сред ромската общност с нисък социален статус е липсата на собствено жилище или документ за собственост. В град Симитли около 16 домакинства живеят в примитивни сгради, построени върху частни имоти и се намират в извън регулация. В с. Крупник 10 домакинства от целевата група, живеят в изградени от тях сгради и бараки и също не притежават документ за собственост на земята, която е общинска. В с. Брежани 10 ромски домакинства живеят в сграда, която е собственост на мина „Пирин“, от тях само 3 не са закупени от тях.

Жилищната политика на **Община Струмяни** се прилага независимо от етническия произход и вероизповедание. Ромите в община Струмяни са в пет населени места – Микрево, Струмяни, Добри Лаки, Никудин и Илинденци. В село Илинденци обитават около 20 парцела, от които някои са собствени, в село Струмяни обитават около 10 парцела, от които някои са собствени, в село Никудин обитават 1 парцел, който е тяхна собственост, в село Добри Лаки обитават 2 парцела, които са тяхна собственост, а в село Микрево около 100 парцела, които са общинска собственост и е отстъпено право за строеж на жилищни сгради. В голяма част в парцелите са разположени по две жилищни двуетажни сгради. Често в една къща живеят по няколко семейства, обикновено с повече от по три деца.

Канализационна и водопроводна мрежа е изградена в кв. „Нова маха“ с. Микрево, в ромската махала в село Илинденци и на част от семействата роми в село Струмяни, защото в село Струмяни не живеят в отделна махала.

Жилищните условия се подобряват частично почти всяка година от общината чрез общинския бюджет, участието по проекти и програми и с помощта на хора, назначени по програмата за временна заетост.

В **Община Хаджидимово** жилищата в града са сравнително благоустроени. Селата също са благоустроени и имат стандартните елементи – електричество, вода и канализация.

Населението от ромски произход, обитаващо най-вече кварталите „Тумбата“ и „Квартал III“ в гр. Хаджидимово, живее в сравнително благоустроени жилища.

Не са известни случаи на ромски семейства, които да обитават примитивни жилища с екстремно лоши материално - битови и санитарно - хигиенни условия.

Голям е процента на многодетните семейства. От около 200 човека, живеещи в тези квартали, около половината са деца. Около 80 % живеят в стари кирпичени паянтови жилищни сгради. Приблизително 80 % живеят в къщи, които са построени незаконно. Теренът, на който са построени жилищата в по-голямата си част е с отстъпено право на строеж /общински терен/. Около 90% от жилищните сгради с преобладаващо ромско население имат достъп до водопровод, канализация и електроснабдяване. „Тумбата“ и „Квартал III“, населени с ромско население имат улично осветление. Проблем се явява липсата на подходящ терен за изграждане на спортна площадка или общностен център. Като важна потребност, заявена от инициативната група се явява и необходимостта от по-добро озеленяване на квартала, както в пешеходните зони, така и в районите на границите на квартала с планинския масив. Също така направа на тротоари и асфалтиране на улиците в „Тумбата“ и „Квартал III“, търсене на решения за незаконно построените сгради. Община Хаджидимово се стреми да води активна общинска политика и активно търси решения за съществуващите проблемни области в сферата на жилищното благоустройство. В следващия програмен период на Европейските фондове общината ще продължи активната си работа за подготовка на проекти, които да са насочени към разрешаване на проблемите както в кв. „Тумбата“ и „Квартал III“, така и в други места и обекти с голяма социална значимост. Заедно с това община Хаджидимово ще продължи да изпълнява политика за насърчаване на използването на новите тенденции в енергийната ефективност и благоустрояването на град Хаджидимово и селата от общината.

5. ВЪРХОВЕНСТВО НА ЗАКОНА И НЕДИСКРИМИНАЦИЯ

ОД МВР – Благоевград изпълнява поетите от Република България международни ангажименти за социално интегриране на ромското население и повишаването на познанията и подготовката на полицейските служители за работа в мултиетническа среда.

С оглед превенция на правонарушенията и ефективно реагиране при получени сигнали за извършени престъпления и нарушения на обществения ред в райони с компактно ромско население, както и във връзка с реализирането на Стратегия на област Благоевград за равенство, приобщаване и участие на ромите (2021-2030), Националният план за действие към Националната стратегия на Република България за равенство, приобщаване и участие на ромите (2021-2030), ОДМВР Благоевград е изпълнило различни по вид мероприятия за 2022 г.

При провеждане на ежедневните инструктажи на нарядите, осъществяващи ППД на територията на областта и в участъците с концентрация на ромска общност се разглеждат въпроси касаещи правилните тактически действия на полицейските служители при получени сигнали за нарушаване на обществения ред в ромските квартали и такива със смесено население. Извършват се периодични обходи на тези квартали с цел превенция, недопускане и пресичане в зародиш на евентуални конфликти.

През 2024 г. са планирани и проведени 20 учебни занятия на служители от състава на ОДМВР и РУ при ОДМВР – Благоевград, на които са присъствали 501 служители, в рамките на професионалното обучение на служителите без откъсване от работа, по теми както следва:

1. Спазване на законосъобразно и етично отношение към гражданите и правонарушителите от ромски произход;
2. Подобряване на ефективността на полицейските служители в мултиетническа среда при спазване на стандартите по правата на човека;
3. Превенция и разкриване на радикализация, насилствен екстремизъм, реч на омразата и полицейска дейност в ромските общности;
4. Идентифициране на проблеми на обществения ред и сигурност в месните и ромските общности;
5. Интеграция на малки етнически групи;
6. Превенция сред ромското население като жертви на престъпления – фактори влияещи върху състоянието на обществения ред в региони с ромско население;
7. Превенция сред ромското население като жертви на престъпления – динамика на престъпленията против личността и собствеността; Профил на извършителите на конвенционални престъпления; Профил на пострадалите от престъпления;
8. Умения за работа с представители на ромските общности и неформални лидери, за своевременно получаване на информация за подготвяне на масови протести на етническа основа и престъпления от общ характер;
9. Тактическо действие на полицейските служители при получаване на сигнал за групово нарушение на обществения ред и масово сбиване с участието на лица от ромски произход;
10. Традиции, бит и култура на ромското население на обслужваната територия, запознаване на състава с враждуващите семейства и фамилии.

Ежедневно при провеждане на инструктажите на нарядите, осъществяващи ППД на територията обслужвана от РУ при ОДМВР – Благоевград и в участъците с концентрация на ромска общност се разглеждат въпроси касаещи правилните тактически действия на полицейските служители при получени сигнали за нарушаване на обществения ред в ромските квартали и такива със смесено население.

Създадена е организация за извършване на ежедневни обходи на тези квартали от АП по ООР, ПИ и Мл. ПИ обслужващи съответните райони, с цел превенция, недопускане и пресичане в зародиш на евентуални престъпления и конфликти.

През 2024 г. на територията на ОДМВР – Благоевград са възникнали 4 по-сериозни инцидента в ромските махали, както следва: 1 в ромската махала в гр. Петрич (на територията на РУ – Петрич), 1 в ромската махала в гр. Гоце Делчев (на територията на РУ – Гоце Делчев) и 2 в ромската махала на гр. Благоевград (на територията на 02 РУ – Благоевград).

Във връзка с инцидентите е създадена организация за незабавно извършване на проверки на всички постъпили сигнали касаещи подобни инциденти, като на инструктажите на служителите изпълняващи ППД са поставени допълнителни задачи за периодично обхождане и полицейско присъствие в ромската махала и подстъпите към нея с цел недопускане на други груби и масови нарушения на обществения ред.

При преглед на приложения към писмо № 03-00-15 (2)/12.03.2025 г. по описа на ОА – Благоевград (№ 244000-11759/12.03.2025 г. по описа на ОДМВР – Благоевград) списък за идентифициране на най-маргинализираните общности сред етническите малцинства на базата на териториални критерии (картографиране) и специфични проблеми по основните направления на политиката за интеграция (здравеопазване, образование, заетост, доходи и жизнено равнище, жилищни условия, равни възможности и недискриминация и др.), по проект „Разработване на комплексни мерки за интеграция на най-маргинализираните общности сред етническите малцинства с фокус върху ромите“, ОПРЧР 2007-2013, се установи, че в него липсва ромската махала в с. Микрево, общ. Струмяни.

Няма образувани преписки в КЗД (Комисията за защита от дискриминация) – Благоевград по признак етническа принадлежност за територията на областта.

6. КУЛТУРА И МЕДИИ

Дейностите в областта на културата се осъществяват основно от читалищата на територията на областта. Основни събития свързани с ромската общност са честванията на Ромската Нова Година и Международния ден на ромите.

В голяма степен ромите участват активно в културния живот на общините и обичат да се изявяват, вземат дейно участие в самодейните мъжки и дамски фолклорни състави към читалищата.

Читалищата са основен фактор в развитието на местната култура, неформално образование и получаване на информация в малките общини, в които няма други културни институции и центрове.

Читалищата са естественото място за неформално обучение и възпитание, което дава редица възможности за извънучилищна и извънработна форма за занимания с музикално- фолклорни, художествено-творчески и други дейности. Необходима им е подкрепа, за да намерят нови модели и механизми за подобрене, чрез които да се укрепи институцията и нейните възможности за оцеляване. Те са единствените културни институти в малките населени места, притежаващи материална база, която може да бъде използвана за различни прояви и дейности.

III. ЗАКЛЮЧЕНИЕ: ДОБРИ ПРАКТИКИ, ИЗВОДИ, ТРУДНОСТИ ПРИ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА МЕРКИТЕ, ПРЕДЛОЖЕНИЯ

Добра практика:

Активното участие на ромската общност във всички събития, организирани от общините, в читалищната дейност и обществения живот.

Най-активно участие в инициативата „Да изчистим България“, във всички общини на територията на областта.

Областна администрация Благоевград участва като асоцииран партньор в Проект INEQUALITIES MATTER, който е насочен към повишаване на осведомеността на

гражданите относно методологиите за участие при създаване на политики и процесите на вземане на решения.

Основната му цел е да бъде създадено и утвърдено едно по-приобщаващо екологично гражданство, като даде възможност на онези граждани (мигранти, етнически малцинства, уязвими младежи и възрастни хора), които обикновено са изключени от обществения дебат и не се вземат предвид при вземането на решения.